

26/к.д. 16/98
28.05.1998

ГЛАВЕН ПРОКУРОР
НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

София, 28 май 1998 г.

№ 4837/98.VI.

ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
На № 26/к.д. 16/98 г.
от 15.05.1998 г.

*На основание на 5 с.пр
Съд № 10/98*

2.02.98 (с.м.)

СТ А Н О В И Щ Е

от Главния прокурор на Република България
по конституционно дело № 16/1998 г.

ОТНОСНО: Искането на група народни представители от XXXVIII Народно събрание за установяване противоконституционността и противоречието с Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи /ЕКПЧ/ на разпоредбите на чл.146, ал.1 и чл.147, ал.1 от НК ,в частта им определяща санкциите и чл.148, във вр. с чл.161 от НК, определящ се от вносителите като "дискриминационен"

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Искането следва да бъде отхвърлено поради следните съображения:

Цитираните разпоредби от Наказателния кодекс не противоречат, а са в съответствие с Конституцията на Република България, с Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и с Международната харта за правата на човека.

2.

Личната свобода на гражданите в едно демократично общество не е абстрактно и абсолютно, до степен на неограниченост, състояние на индивида, а е свързано с реализацията на неговите права, признати с посочените международни актове и с предвидените в същите тези актове "задължения и отговорности", обуславящи ползването на личните свободи с "ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество. Такъв е смисълът, в конкретно раглеждания въпрос, на чл.10, ал.2 от ЕКПЧ.

Текстовете на чл.146, чл.147, чл.148 и чл.161 от НК представляват "ограничения" и "санкции" при ползване правото на свобода на изразяване на мнения по чл.10, ал.1 от ЕКПЧ.

Тези "ограничения" и "санкции" са предвидени от закона /Наказателния кодекс/, като е прието от законодателя, че "са необходими в едно демократично общество", тъй като съгласно чл.29, ал.2 от Всеобщата декларация за правата на човека те са наложени "изключително с цел да се осигури необходимото признаване и зачитане правата и свободите на другите и за удовлетворяване на справедливите изисквания на морала".

Реализирането на правото на свобода на изразяване на мнение, включващо свободата да се получава и разпространява информация, е ограничено от закона с наказателна отговорност и санкции, тъй като с това право не трябва да се накърняват, а да се зачитат правата и свободите на другите, каквито са: правото на човек да "не може да бъде обект на своеволно и незаконно вмешателство в личния му живот, семейството му ..." и т.н. "нито на незаконно накърняване на неговата чест и добро име" /чл.17, а.1 от Международния пакт за гражданските и политическите права, чл.12 от Всеобщата декларация за правата на човека и чл.8 от ЕКПЧ/, правото на всяко лице, обвинено в криминално престъпление, да се счита за невинно до доказване на вината му в съответствие със закона, нарушаването на което е свързано с клеветата по чл.147 и чл.148 от НК /чл.6, т.2 от ЕКПЧ/, правото да иска отстраняване на "пресата" по време на целия или на част от съдебния процес /чл.6, т.1, изр. II от ЕКПЧ/ и др.

3.

Обидата и клеветата са обявени за престъпления в Наказателния кодекс и съобразно тежестта на обществената им опасност са предвидени и съответни санкции, защото чрез тях се нарушават други, прокламирани в Европейската конвенция човешки права, както бе посочено по-горе.

А съгласно чл.17 ЕКПЧ "никоя от разпоредбите на тази Конвенция не може да се тълкува като предоставяща правото на някоя държава, група или лице да осъществява дейност или актове, имащи за цел разрушаването на което и да е от правата и свободите, предвидени в тази Конвенция, или ограничаването им в по-голяма степен от предвидената в Конвенцията".

С уважаване искането на 55-те народни представители, имащо предвид конкретно дейността на журналистите, би се постигнало точно това тълкуване, в противоречие с принципите на Конвенцията.

Предвидените престъпления и съответни наказания по чл.146 - чл.148 от НК от НК представляват една своеобразна законова защита на правата по чл.17, ал.1 от МПГПП, чл.12 от ВДПЧ, чл.8 и чл.6, т.1 и т.2 от ЕКПЧ. Още повече, че според чл.12 от Всеобщата декларация за правата на човека "всеки човек има право на закрила от закона срещу подобна намеса или посегателства".

В горния смисъл, прилагането на цитираните разпоредби от НК не само, че не нарушава, но е в пълно съответствие с чл.10 от ЕКПЧ, чиято първа алинея неминуемо би следвало да се тълкува с алинея втора.

Правото на свобода на изразяване на мнения в никакъв случай не трябва да има приоритет пред правото на всеки човек да получава законова защита срещу незаконното накърняване на неговата чест и добро име, срещу наклеветяването му и срещу своеволното и незаконно вмешателство в личния му живот.

Колкото до размера на предвидените санкции, които били "твърде високи" и "непропорционални на характера на деянията" и в този смисъл противоречали на чл.10 от ЕКПЧ, следва да се отбележи, че

4.

санкционната политика на българския законодател не може да се преценява с изискванията на тази разпоредба, тъй като свободата на изразяване на мнения и разпространяването на информация е едно, а извършването на престъпления - друго. Санкциите са предвидени за извършени определени престъпления /обида и клевета/ и важат не само за журналистите, а за всички български граждани и за други лица, извършили деянията на територията на Република България /чл.3 и чл.4 от НК/. Предвиждането на по-леки наказания е въпрос на законодателна политика, поради което не е от компетентността на Конституционния съд да преценява дали размера на санкциите по чл.146 - чл.148 от НК съответства на ЕКПЧ.

В горния смисъл, посочените текстове от НК не противоречат и на Конституцията на РБ, а напротив като законова защита на човешките права, представляват тяхна гаранция, визирана в чл.39, ал.2 от Конституцията.

Вторият въпрос, който се поставя в искането до Конституционния съд е по отношение чл.148, ал.1, т.3 и т.4 и чл.148, ал.2 от НК, за които се твърди, че предвиждат "дискриминационен ред за носене на наказателна отговорност".

Поставя се въпросът: "дискриминационен" спрямо кого? И противоречи ли чл.148, ал.1, т.3 и 4 и ал.2 от НК на чл.6, ал.2 от Конституцията?

Равенството на гражданите пред закона не е нарушено.

Чл.148 от НК не създава нито "привилегии", нито "дискриминации".

Вносителите на искането пред Конституционния съд обсъждат едностранчиво законовите разпоредби и също така едностранчиво заключават, че "длъжностните лица, когато са обидени или оклеветени, се оказват по-добре защитени ...".

Приема се качеството на личността "длъжностно лице или представител на обществеността" изолирано от другите предпоставки за съставомерността на деянието, а именно, че деянието трябва да е извършено "при или по повод изпълнение на службата или функцията му".

5.

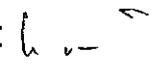
Освен това, по-тежката наказателна отговорност не е предвидена само за пострадали лица, носещи това качество на субекта, но и за извършители на престъпните деяния от този вид /обида и клевета/.

Следователно, законодателят е приел, че обидата и клеветата, когато са нанесени от и на лица с такова качество при и по повод изпълнение на службата или функцията им представляват по-висока степен на обществена опасност поради засягане на по-важни обществени отношения.

Самото позоваване на чл.10 от ЕКПЧ от вносителите и твърдението им, че чл.148 от НК му противоречи, говори, че целта е да се избегне наказателната отговорност по квалифицирания състав на този текст на закона само за журналисти. А това вече ще бъде създаване на една привилегия и нарушаване на равенството на гражданите пред закона.

По-тежката наказателна отговорност за обида и клевета спрямо длъжностни лица и представители на обществеността, както и обида и клевета извършени от такива лица при и по повод изпълнение на службата или функцията им не е предвидена само за случаи, когато обидите и клеветите се съдържат в изказани мнения или в информации, а за множеството случаи от разнообразния ежедневен живот на гражданите. Ето защо не може да се говори за "дискриминация", нито за нарушаване на равенството на гражданите пред закона.

Въпросите за смекчаване на санкциите и наказателната отговорност за обида и клевета са от законодателен характер, а сегашната им наказателноправна уредба не противоречи нито на Конституцията на РБ, нито на ЕКПЧ, нито на Всеобщата декларация за правата на човека.

ГЛАВЕН ПРОКУРОР:
/Ив.Татарчев/

